ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Когон шахри

2024 йил 10 июнь

Коракўл туманлараро иктисодий суди, судья Ш.Хамидовнинг раислигида, Р.Расуловнинг котиблигида, даъвогар вакиллари Қ.Нурумбетова, Р.Файзиев (ишончнома асосида)ларнинг иштирокида, даъвогар "Когон пахта тозалаш" акциядорлик жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Бухоро вилояти худудий бошқармасининг жавобгар "Фурқат" фермер хўжалигига нисбатан такдим этган даъво аризаси юзасидан қўзғатилган ишни Когон туманлараро иктисодий суди биносида суд мажлисида кўриб чикиб,

АНИКЛАДИ:

"Когон пахта тозалаш" акциядорлик жамияти (бундан буён матнда даъвогар ёки АЖ деб юритилади) манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Бухоро вилояти худудий бошқармаси (бундан буён матнда Палата деб юритилади) судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, "Фурқат" фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар ёки ФХ деб юритилади)дан 249.017.483 сўм асосий қарз ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган АЖ вакиллари даъвони кувватлаб, унда келтириб ўтилган асосларни такрорлаб, судга даъво аризаси билан мурожаат килинганидан сўнг хам жавобгар томонидан карздорлик тўлаб берилмаганлигини билдириб, даъвони тўлик каноатлантириб беришни сўрашди.

Суд мажлиси вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган Палата ҳамда жавобгар, вакил иштирокини таъминлашмади. Бироқ, Палата даъво аризасида ишни ўзининг иштирокисиз кўриб чиқишни сўраган. Шу сабабли суд, ишни Ўзбекистон Республикаси иктисодий процессуал кодекси (бундан буён матнда ИПК деб юритилади)нинг 128, 170-моддаларига асосан уларнинг иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топади.

Суд, иш ҳужжатларини ўрганиб чиқиб, тарафларнинг тушунтиришларини тинглаб, қуйидаги асосларга кўра даъвони қаноатлантиришни лозим топади.

Даъво аризаси ва иш хужжатларидан кўринишича, тарафлар ўртасида 2022 йил 24 декабрда 30-К-сонли пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича контрактация шартномаси (бундан буён матнда шартнома деб юритилади) тузилган бўлиб, шартнома шартларига мувофик жавобгар мазкур шартноманинг 1.2 ва 1.3 бандларида кўрсатилган пахта хом ашёси ва уруғлик пайхтани АЖга қайта ишлаш ёки сотиш учун етказиб бериш, даъвогар эса ушбу маҳсулотни келишилган муддатларда муайян нарх бўйича ҳақини тўлаб харид қилиш мажбуриятини ўз зиммаларига олган.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади) 357-моддасининг биринчи кисмига кўра, шартнома тузилган пайтидан бошлаб кучга киради ва тарафлар учун мажбурий бўлиб қолади.

ФК 465-моддасининг биринчи қисмига кўра, контрактация шартномасига мувофик қишлоқ хўжалиги махсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги махсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид қиладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Шартномага кўра, даъвогар томонидан жавобгарга аванс хисобидан агротехник тадбирларни ўз вактида амалга ошириш ва шартномавий мажбуриятларини лозим даражада бажариш максадида аванс маблағлари кўчириб берилган ҳамда ҳисобварақ-фактураларга асосан моддий ресурслар етказиб берилиб, хизматлар кўрсатилган. Бирок, маҳсулот тўлик микдорда етказиб берилмаганлиги натижасида ФХнинг АЖ олдида қарздорлиги аванс ҳисобидан 249.017.483 сўмни ташкил этган.

Қарздорликни ихтиёрий равишда тўлаб бериш ҳақидаги АЖнинг талабномаси оқибатсиз қолдирилганлиги учун даъвогар манфаатида Палата судга жавобгарга нисбатан даъво аризасида кўрсатилган талаб билан мурожаат қилишга мажбур бўлган.

ФКнинг 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 238-моддасининг биринчи қисмига кўра, мажбурият келишилган ва тарафлар учун мақбул усулда бажарилиши шарт.

ФК 244-моддасининг биринчи қисмида агар қонунчилик ёки шартномада бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, мажбуриятни бажаришни кечиктиришга ёки уни бўлиб-бўлиб бажаришга йўл қўйилмслиги белгиланган.

Шартноманинг 2.2-банди талабига кўра, жавобгар шартномада кўрсатилган маҳсулотни АЖ билан келишилган манзилга топшириш-қабул қилиш жадвалига асосан 2023 йил 1 декабрга қадар етказиб бериши лозим бўлган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 4 сентябрдаги 383-сонли қарори билан тасдиқланган "Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчилар билан тайёрлов, хизмат кўрсатиш ташкилотлари ўртасида шартномалар тузиш, уларни рўйхатдан ўтказиш, бажариш, шунингдек уларнинг бажарилиши мониторингини олиб бориш тартиби тўғрисида"ги Низом 29-бандининг учинчи хатбошисига асосан тайёрлов ташкилоти қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари аванс суммасида назарда тутилган ҳажмларда топширилмаган тақдирда тузилган шартномага мувофиқ илгари берилган аванс маблағлари қопланишини хўжаликлардан талаб қилиш ҳуқуқига эга.

Жавобгарнинг қарзи иш ҳужжатларидаги шартнома, ҳисобварақ-фактуралар, АЖ томонидан бир томонлама тасдиқланган ўзаро солиштирма далолатнома, суд муҳокамасидаги тарафларнинг тушунтиришлари билан тасдиқланади.

АЖ томонидан тақдим этилган ёзма маълумотномага кўра, судга даъво аризаси билан мурожаат қилинганидан сўнг хам жавобгар томонидан асосий

қарз тўлаб берилмаган. Шу сабабли суд, АЖнинг ушбу маълумотномасини инобатга олиб, даъвони қаноатлантиришни лозим топади.

ИПК 118-моддасининг биринчи қисмида суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши белгиланган.

"Давлат божи тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тасдикланган "Давлат божи ставкаларининг микдорлари" 2-бандининг "а" кичик бандига кўра, мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво баҳосининг 2 фоизи микдорида, бирок БҲМнинг 1 бараваридан кам бўлмаган микдорда давлат божи тўланиши лозим.

Суд, даъво қаноатлантирилганлиги сабабли суд харажатларини жавобгарнинг зиммасига юклашни, ундан даъвогар фойдасига олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати, шунингдек Республика бюджетига 4.980.400 сўм давлат божи ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларни инобатга олиб ҳамда ИПКнинг 118, 128, 170, 176-179 ва 186-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъво қаноатлантирилсин.

Жавобгар "Фуркат" фермер хўжалигидан даъвогар "Когон пахта тозалаш" акциядорлик жамияти фойдасига 249.017.483 сўм асосий қарз, 34.000 сўм олдиндан тўланган почта харажати ундирилсин.

Жавобгар "Сайфиддин Хожи замини" фермер хўжалигидан Республика бюджетига 4.980.400 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори бир ойдан сўнг қонуний кучга киради ҳамда ижро варақалари берилади.

Хал қилув қарори устидан Қоракўл туманлараро иктисодий суди орқали Бухоро вилоят судига ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Судья Ш.Хамидов

